

MI A NEHÉZSÉG?

– részlet egy készülő regényből

A magam számára is nehéz volna megmagyarázni, és féltő, még ha sikerülne, akkor is túl hosszú volna és nem túl világos, miért mentem vissza a (köztünk szólva, rosszul sikerült) házibuli után oda, ahonnan elindultam, fogalmazza meg magában a fiú, azaz vissza a házibuliba, ki Szőregre...! A késő reggeli nap előtt egy igencsak megviselt, hosszú, összeborzolt hajú figura sziluettje; de még ne bázírozzunk erre...! Még meg kell várnunk, amíg leszáll az Ikarusról. Nem emlékszem pontosan, végül is hogy történt. Az a fajta komoly tavaszi reggel volt, amelyből kiveszett a segítségnyújtás fogalma; senkinek nincs itt segítségre szüksége, neked meg aztán végképp nincs. Milyen is volna egy május nyolcadikai reggel, ha nem éppen ilyen, hogy senkit sem kell támogatni, mindenki istenien megáll a saját lábán. Igen, örömmünetpét ülünk! – úgy érezte a fiú ott a busz hátsó ülésén. Nemsokára erről az Ikarus típusú buszról akar majd leszállni, egy olyanféletről, melynek hátoldalán van egy nem nyitható ajtó, állítólag a sebesültek részére szolgál, ha majd háború lesz. És nincs háború...? Én nem vagyok sebesült!? Sebesült vagyok, ismeri föl saját egészségi állapotát, ezzel több mint kétségbe vonva eddigi létérzését. Nem, ezzel nem járhatunk rosszul; ki kell próbálni ezt is, még az hiányozna, hogy életünknek

erről a kitűnő eshetőségéről ne kapjunk képet. És valóban, a fejét járja át valami gránát-szilánkforma gondolat, miszerint mégiscsak minden így oké, ahogy van, és most minden a helyére is kerül; mindenkinek tudnia kell, hogy ő harcban áll, és hogy ő nemrég megsebesült, és most hazaérkezett, leszáll...! Fennét! Az ajtó el van torlaszolva. Ülésekkel. Ott akar leszállni.

Mi a nehézség?

Sántikál. Támaszkodik. Nézik az éjszakai munkából hazasiető, meg a piacról korán visszatérők; böllérek, lóhúsmérők, rózsa- és tulipánárusok. Nem adja fel, a sötétbarna bőrülések mögé nyúl, ott keresi a kilincset, amely a sebesültek számára szolgáló ajtót nyitná, még egy próbálkozás és még egy. Nincs. Nincs sehol. A helyére fémpántot hegesztettek. Azt az ajtót bizony használhatatlanná tették. Tehát? Nincs és nem is lesz háború...! Legalábbis (természetes egyetértésben a szakszervezettel, a főnökséggel meg a párttal) a közlekedési vállalat dolgozói szerint így áll a helyzet.

Módfelett megnyugtató. Ám ki tudja, milyen valójában egy háború?! Lehet, hogy pont ilyen; sapka nélkül mászkál az ember éjt nappallá téve; sapka és bőrönd, sapka és bőrönd, ezt gondolja a fiú a háborúról. Csak hát a hidegháború azért, az más; de akkor is így van, erősködik magában, szorítani kell erősen a bőrönd fogantyúját, egyik kézzel, másikkal a sapkát, hogy biztosítsuk magunkat a bizonytalanságunkról, amely inkább egy tőlünk független végső kétségbeesés már. Érdekes lehet ezt a tőlünk független végső kétségbeesést kispékelni – gondolja mélan, a reményvesztettség helyett; ki tudja...?! Egyéb-ként meg neki mindegy.

Vagyis? Nyilvánvaló – amit tesz, annak semmi haszna nem lesz.

(És nem lett. Nem titok.)

A fiú a szájához kapja kezét. Pszt! Egyszerre súlyos csönd, szétnyíló ajkak, lezuhanó állkapocs, az iszonyat sötétje a szájpadráson, és lentebb, önmagára nyíló néma ordítás. Nem meglepő, ilyen élményekkel van tele, amióta albérleti szobákban él; sokkalta jobban tart magától, mint bárkitől. Meglehet, rendkívüli

mód izgatja saját létezésének valósága, megismerhetősége és ennek a tapasztalatnak az érthetetlen, vég nélküli türelmessége. Az a meglátása támad, miszerint ezen a világon a legvalóságosabb az ő szája volna, és mivel ez idő tájt még ragaszkodik a realitáshoz, következőképpen most úgy véli, a szája az, amibe körömszakadtig kapaszkodhat (az én szépívű szám, mondja magában, vagy inkább dúdolja, susogja). Némileg leköti hát figyelmét e váratlan felismerés, hogy valahol *itt* kezdődik ő; még hozzá azzal a felismeréssel, hogy van szája, és annak hátborzongató végiggondolásával, mire való; ivásra meg evésre meg beszédre. És csak jóval később konstatálja, éppen az a gond, hogy az a szép szája leszakadt erről az úgynevezett valóságról; mi van...!? Váratlan és egyértelmű megdöbbenésre vált át eddigi érzeteinek minden megnyilvánulása. Egyszeriben semmi fantáziája szájáról; nem úgy láthatatlan, mint általában, ha nem állunk tükör előtt, hanem úgynevezett megérzései sincsenek felőle. Egyfajta kényszerű tudása van arról mindössze, hogy most nem iszik, nem eszik. Nem beszél, nem mozog. Nem az, hogy nem tud megszólalni, hisz tudna, ha akarna, ha el volna tisztességesen tervezve, vagy ha volnának intuíciói. Nincsenek. Ám elképzelhető az a mindennapi eset is, jut akkor eszébe, hogy annyira, de annyira kiszáradt a szája, és az ajkai közti nyílás annyira összetapadt, hogy hajlékony társalgónak nevezni olyan lenne, ha megszólalna, mint – szétnyíló rózsaszirmoknak ajkait. És ez még hagyján, oké volna, gondolja a fiú, de nem csak ábrándképe nincs énjének eme hajlékony társalgónak nevezett jövőbeni karakteréről, hanem, ébred rá újfent, fázna is marhára attól, hogy elképzelje azokat a szétnyíló rózsaszirmokat, melyek az ajkai, és a hajlékony társalgó figuráját. Végére mindentől függetlenül, némaságtól és társaságtól függetlenül kell, gondolja a fiú, kizárólag a megérzésünkre hagyatkozva eldönteni, hogy mikor vagyunk valójában magunkban, és mikor kívül rajta. Most mintha magában, vagy ahogy mondani szokás, mintha magánál lenne a fiú.

Törjünk ki ok nélküli nevetésben?

Új Hold, 2011, olaj, vászon, 160x70 cm

(Ötletét csírájában fojtja el.)

Majré; nem csak úgy átabotában majrézik, hanem mert tudja, ő már ilyen... ha azt szeretné, szája és toroka a lehető legrövidebb időn belül kiadós nedvességhez jusson, mert különben nem tudja, mi lesz! Az Ikarus min-

den ajtaja és ablaka „szubjektív” ajtó és ablak, mindnek vadul nekimegy könyökkel, vállal, tenyérrel, és mindenről levágódik. Amikor a sofőrnek elege lesz abból, hogy viszsza pillantó tükréből hanyagul szemlélje az eseményeket, szemlesütve hátrafordul. Mert mi történik? A jármű hátuljában egy figura magatehetetlen toporzékol. Nincs magánál, ennyit láthat a vezető meg minden utas, aki valamennyi figyelmet szentel rá; a fiú azt is túlzott érdeklődésként érzékeli, na, a végén ő maga evickél közvetlen a vezető mellé, majd elkezd kiabálni. „Fiú vagyok. Igen! Hullámzóan omló, hosszú hajjal. Egy fehér Levi’s farmerben. Megtalált. oké. Most elkapja a hajamat? Megcsókol? oké.” A sofőr fékezett, az ajtót kinyitotta; szótlanul néz továbbra is a fiúra, aki fogja magát és leugrik a buszról. Valahogy így történhetett. Amolyan augusztus végi, szeptember eleji forróság lett délelőttre, és amikor végre leszáll a buszról, több mint jólesik testének a napfény; a szemközti falon látja árnyékát kirajzolódni, az sem épp ijesztő...! Némi bonyodalommal, de sikerült eljutnia ismét Szőreg központjába; a főutca szilvafái, aztán a Rózsák tere, irány a Szerb utca! Délnek tartani, a templom felé, és megtalálni Mercédeszék házát, nem túl nagy feladat. Vagy annyira értelmes, gondolja, bár tudod, az értelemnek kevés köze van ahhoz, hogy az ember jól tájékozódjék, mi több, egy rezignált és keserű értelem, amilyen valószínűleg a tiéd is, kimondottan árthat ama szándéknak, hogy valahonnan valahová eljusson valaki. Egykönnyen lebeszélhető lesz róla, ha efféle szellemi képességekkel rendelkezik az illető – a saját gondolatai tartják távol mindenféle céltól; rózsák, ház, csajok meg ilyesmi. Nem fenyeget ez a veszély, nem gondolkozol igazán semmin, egyfelől robot vagy, másfelől flegma.

Mindegy is ez a különösnek nem mondható állapot, inkább megpróbálom elmesélni, mi vezetett vissza abba az átkozott hülye házibuliba, ahonnan hajnaltájt elhúztunk, írja piszkozatában a fiú Angélának, a húgának.

Az ember néha ébren is mintha valamiféle lidérces álomban járna; ez az érzés leginkább a Szőregről Szeged felé tartó úton érheti utol.

Amikor is (ebben az esetben egy buliról távozóban) egy szép kora reggel helyközi járatú buszon ül, és ő maga két át nem aludt éjszaka után a végkimerülés eléggé fel nem térképezett határáról kémleli a felkelő nap fényében az újjáéledni látszó tájat, a *táj* szóba ezúttal embert, Ikarust, traktort, kockacukrot, szamarat, mindent beleértve. Olyasféle meggyőződés keríti hatalmába, hogy ez már a messzi jövő; volt már ugyan része ilyesmiben a múltban, de azok a mozaikszerű emlékképek most összeállnak és véglegesnek tűnnek – így lesz minden egész idő alatt. Végül is nem rossz, gondolja a fiú, eszembe sem jut meghalni, nem vagyok abban a helyzetben. Nagyon ritka pillanat az ilyen. Itt vagyok a srácokkal a tutiban, és csak az értelmetlenség finom ködfelhője tart vissza mindenkit attól, hogy mint egy gyerek, el ne vágódjon a busz gázolajjal felmosott padlóján és keserves sírásba ne fogjon. Ahogy a fiú körülnézett, azt látta, hogy Nyíl nagyon közel van ehhez az állapothoz; Zorba alszik, ettől mintha még idegesebb lenne; Schnur iszonyodva bámul maga elé, mit láthat, kit tudja, mindenesetre így elsőre nem egy vidáman csobogó patokról ivó őzike képe jut eszünkbe. Eger meg úgy néz a csajára, mint akinek rémlik, valaha volt köztük valami, pillanatnyi szomorúság tölti el, ahogy a csajt is, de biztosra vehető, nem Eger nézésétől, a lány ugyanis kifelé bámul az ablaküvegen, és egyfajta kártyajátékként veszi, mit rak elé a természet; egyedül Királyhegyi tartja magát, mint akinek már igen régi tudása van arról, hogy az élet álom. Nem száll le senki, elmegyünk egészen a végállomásig, nem akar elengedni bennünket ennek az utazásnak rémes és szerelmetesen önfeledt kényszere. Hol máshol, Szeged vasúti főpályaudvarának restijében kötünk ki. A pultnál ülünk, túl fáradtan ahhoz, hogy ne legyünk végtelenül pofátlanok és önteltek. Ráadásul a fiú úgy tudta, mindenesetre Zorba azzal dicsekedett, hogy ő levarrta azt a pincéernőt, aki most ott áll előttük, nem valami nagy érdeklődést mutatva irántuk. Mi sem találtuk igazán izgatónak, így aztán nem szóltunk hozzá. Nyíl és Schnur az ablakon át a lezárt teraszt bámulták, Zorba a töményita-

lokat a polcon, a nő nyaka mellől kandikálva, Egér és a csaja meg azzal volt elfoglalva, mint eddig, csendben konstataálta a másik jelenlétét. Királyhegyi nevetve csapkodta a combodat, és azt hajtogatta, persze, hogy rosszkedvű vagyok, persze, hogy szétreped a fejem, nem kell annyit szívni meg inni, kedves barátom! Igyál egy kávé.

Egy kávé kérek. Mondtad a pincérnő felé fordulva. Kockacukorral. Egy halommal. Több mint merész voltál, ez abban a pillanatban kiderült, ahogy kinyitottad a szádat; a hangod szinte harsogott a néma, félhomályos restiben. Ha eddig nem volt nyomasztó, most végre nyomasztó lett a csend. Azt a hibát követted el, hogy egyértelműen értésére adtad a pincérnőnek, tetszik. Hihetetlenül világos, közönyös kék szemei egy pillanat alatt haragvó és bosszúálló istennő szemeivé lettek. Aztán odament a presszógéphez, unott, rutinos mozdulatokkal nekifogott a lötyty elkészítésének. Azt mondja Zorba, egy hubertuszt inna, nincs rá elég pénze. A nő visszanéz rá; egyszerre lesajnáló és gyilkos a pillantása.

Nyilván a kockacukrokról és a csendről, a fiúnak Duchamp „Miért ne tüsszentsünk” című munkája jut eszébe. Veszi a bátorságot, és erről tart kiselőadást. Mindenki unja. Mindenesetre szemrebbenés nélküli hosszú percek után arra a megdöbbenő felismerésre jut, miszerint a „Miért ne tüsszentsünk” leglényegesebb sugallata az –, nincs szíve a nyárnak, értitek?! Nincs szíve a nyárnak. Semminek nincs szíve, ami édes és időtlen! Annak nincs szíve...! A pincérnőre néz félve. Megszólal Egér, szerinte mindennek van szíve, csak az ő csajának nincs. Nyíl óvatos mozdulatokkal feláll rozzant székeről, odalép az ablakhoz, kinyitja, átmászik rajta, és mint egy lepkegyűjtő, képzeletbeli hálójával kint a teraszon balettszerű futkosásba kezd, hadonászik, messze belenyúl a levegőbe, eldobja lepkegyűjtőjét, és markol, még egyszer és még egyszer, a nyár szíve után kapkod, a nyár szívét keresi. Röhögnek. Visszamaszik az ablakon, igazat ad a fiúnak. Édesem! Fordul váratlan zaklatottsággal Egér felé a csaja, és karmaival összebörzolja Egér üstökét, meg

kell hagyni, nem sokat változtatott rajta. Erre Schnur is összekócolja Nyíl séróját, neki volt a társaságból egyedül belőve a haja, valami miatt adott erre, mindig be volt fésülve. Nézd már, mit csinál ez a hülye állat!, lép védelemért Zorba mellé. Mire Zorba a te gyönyörű fürtjeidnek esik, sunyi mosollyal arcán; velem nem szórakozik, megpróbálok lefejelni azt a barmot. A karodnál megfog, odébb tol. Egyszerűen odapasszíroz a pulthoz. Nem valami izgalmas így. Nézd...! Szemeddel mutatnád, hogy Egér meg a csaja egymásnak esett; a csaj nem tért napirendre a fölött, hogy neki nem volna szíve...! A szörnyülködéstől homályló tekintettel pásztáz körbe; a háta mögül, balról kezdi; sörös- és borosüvegek, rekeszekben, aztán szódásballon, túl nehéz, a lambériázott falon könyökmagasságban körbefut egy polc, rajta néhány színes bádoghmutartó, következik a fénylő hűtőpult, szinte teljesen üres, mögötte a pincérnő, mellette ti; akkor visszaérkezik tekintete Egérhez; térdel tökön rúgja. Azt a jézusát! Körbeálljátok őket, ne hagyják abba. Nevettek. Megint csak a hajába markol, de most teljes erővel húzza erre is, arra is, Egér meg forog közepén, széttárt karral, a csaja forgatja a hajánál fogva, és puff, kap egyet talppal a veséjébe végül. Megállítja, Egér padlón van. Ez nem volt szép; Egérnek egyébként sem volt túl jó kedve, még a buliban valami rettentő italtól felfordult a gyomra, a fű elfogyott, csajoznia nem lehetett, érthető okoknál fogva. Képzeld el ezt a lassúságot. Nem az Egérre amúgy is jellemző kissé feszült, fáradt és tanácstalan lassúságot, a betépett édes mindegy lassúságot, hanem azt az általános, mindent átszövő finom lassúságot, amely leginkább a múzeumok sajátja. Annyi bizonyos, nem a mi világunké. A mi világunk, az itteni valóság nem múzeum, annyi szent; itt nincsenek értékes képek meg szobrok, és még értékesebb ékszerek, amik előtt iszonyú hosszú időket tölthet el álldogálva az ember, persze ugyanúgy fáradtan és tanácstalanul, mint Egér a körülötte zajló eseményekkel, szituációkkal szemben. Szóval, egyszerre csak körbevett bennünket ez a lassúság, amely semmikor máskor, kizárólag az akkori Magyarhonban

volt tapasztalható. Ezt kaptuk ki váratlanul ott a restiben. Nem volt mire felvágjunk. Egérnek végképp nem.

Mi lett a kacsával?! Hajol Egér fölé a csaja.

Elúszott.

Nem igaz, mert a hülye állat Pál intézte el. Gesztikulál.

(Tény, hogy volt Egérnek egy kacsája – Citroën 2CV.)

Most mit akarsz ezzel...?

Mit?! Engem akarsz hülyére venni?! Se pénz, se kacska! Pál barátod elkúr mindent a kurva Mercédészére...!

Egér föltápászkodik, erre belepancsol a gyomrába a csaj. Ezúttal kicsit barátságosabb. Megsimogatja a pasija fejét, aki szürke, közönyös tekintettel néz a kijárat felé, mint aki vágya némi változatosságra, valami cél nélküli bolyongásra, pénz utáni hajszára, például. Jól van, most már vége. A probléma persze fennáll; nincs lóvé. Senkinél. Zsebeinket kifordítottuk, kiürítettük, az apróból pont ennyire futotta; egy kávé, egy hubertusz, két üveg sör meg egy málna. Mindenki visszaül a helyére. Nincsenek idegeink! – vakkantja Schnur, és beletúr a hajába.

Ott hervadunk az iszonyú forróságban, jól lehet az volt a leghűvösebb hely a városban, mint majd kiderül. És akkor egyszerre rádöbbsz, hogy ők mind ki akarnak vonulni; országból, világból, városból, te meg, gondold, pont hogy be akarsz vonulni, éppen az imént említett kitüntetett civilizált helyekre. Megengedve és nem feltételezve, hogy ezek civilizált helyek; precedensnek vegyük ezt a várost...! Hagyjuk inkább! Az egyik földet akar, a másik erdőt, a harmadik tanyát, a negyedik saját szerelőaknát, ilyesmivel van elfoglalva minden haver. Megdöbbsz ettől a gondolattól, hogy be akarnál vonulni akárhová, katonák meg vadlibák vonulnak ki, be, át és így tovább, és nem te...! Csüggesztő elgondolás, valljuk meg! Viszont neked nincs kifelé, hisz te kint vagy, még mindig kint vagy a földeken, az erdőkön, a tanyán, vagy Erhardék fészereiben, a szerelőműhelyben. Mi legyen...? Nem látod, mihez kezdhetsz ma. Nem akarod zavarni Fannit, igaz, azt sem tudod, hol van és kivel. Nyinát se aka-

rod most látni. Menjenek a fenébe! Függetlennek ismered magad, tehát függetlenedési tervekkel nem kell, hogy előrukkolj, váltsd át haszonlesésre akkor! – biztatod magad; nem jut eszedbe semmi okos. Én visszamegyek Szőregre! Mondod. Sóhajtod szinte. Elment az eszed; nincs ott már semmi meg senki, így Királyhegyi. Oké. Az se baj...!

Ott ül tehát az Ikarus hátuljában, szorongva utazik egy olyanfajta helyközi járaton, mely háborús sebesültek szállításával jelenleg nem foglalkozik; miért is foglalkozna, nincs háború, a hidegháború meg más! Most pénzért vihetik a hidegháború áldozatait a vezető kegyes jegyosztása után, miután az első ajtónál hosszú órákat álltak sorban birkatürelemmel. Igen, a szocializmus építésének sebesültjeit szállítja ez az elsőrendű közlekedési vállalat, nem kell a hátsó ajtót használni...! Na hát így; megpróbálja ezt mindenki tudatosítani a fiú, és a siker nem maradhat el, a sofőr egyszerűen lerúgja a buszról. Azt hiszem, ez inkább így volt, de mindegy, mert ez már Szőreg; kevéske maradék hittel vánsszorog a fiú Mercédészék háza felé. Ahogy az utolsó sarkon elfordul, felfigyel a falon a sötét lobogásra, sérójának árnyékára, szüntelen metamorfózisának ennek az állandó jelképére; erről mindjárt eszébe is ötlük, hogy ő, aki ott megy, az mégis inkább egy kiagyalt suhanc, hajánál fogva előráncigált érv a létezése mellett. Átmegy az úton, melyen sziporkázó, súlyos porfüggöny; és mikor meglátja a mögötte rejtőző vörös háztetőt, és ahogy benyit, a kertet, majd rögvést a verandát a kókadózó társasággal, na, ilyenkor gyúl lángra az ember szíve...! Micsoda látvány! A csajok bikiniben – ennyi elég is neked a kultúrából. Pál meg meztelen, izzadó mellkassal, sállal a nyakában. A brancstól elszakadva, a kaputól nem messze a fűben ül Hajnalka és Tar, szinte suttogva beszélgetnek; fölnéznek, alig köszönnek. Hiába vannak itt a többiek is, gondolja a fiú, igaza volt Királyhegyinek, már túlhaladták azt a lehetőséget, hogy kibontakozzanak a dolgok. Ezek szerint valami ilyesfélére vágyott – hogy kibontakozzanak a dolgok. Eléggé sejtelemes ez így, de hát mit tegyünk?!

Mi történt? Mi van veled? Kérdezi Pál sandán pillantva feléd. Nem tán bántottak...?!

Oh, semmi. Egy balhoroggal szétütötte a számat egy böllér...! Előtte meg a pofámat karmolta szét egy tulipánárus kofa...!

Utazni jó...! Kiált fel a Tankarcú.

Nekem mondd?!

A pázsit aranyló, az örömvirágok fehérleők; ledobod magad a veranda elé. Nem kell körülnézned bent, tudod, hogy semmi nincs, se pia, se kaja, se csaj, így aztán megint nem tudsz közel férkőzni a magad fizikai valóságához. Nyina tanul, Helgáról fogalmad sincs, hol lehet, mint rendesen; Fanni meg...?!

Megint lelépett Fanni. Szólt Királyhegyi még a tegnapi éjszakai bulin, figyelmeztette téged erre a tényre. Ezzel a ténnyel tisztában vagyok, mormoltad magadban, a lány elhantalolásának illúziója nélkül gondolva rá. Néztél csak magad elé. A kérdés nem ez volt, hanem az, kivel.

Ja, mondtad aztán Királyhegyinek. Kivel?

A vállát megvonta, és nem kevés kárörömmel, barátságos, lágy vidámsággal húzódtak összebb a szemráncai.

Felnézel a verandán gubbasztókra; Pál sodor magának egy cigarettát, aztán az asztalra fektetve tenyerét azzal az idióta vigyorával az egyik lány arcába tolja képét, Tankarcúra förmed.

Mit csináltok reggelente, hová mentek...? Baszd meg!

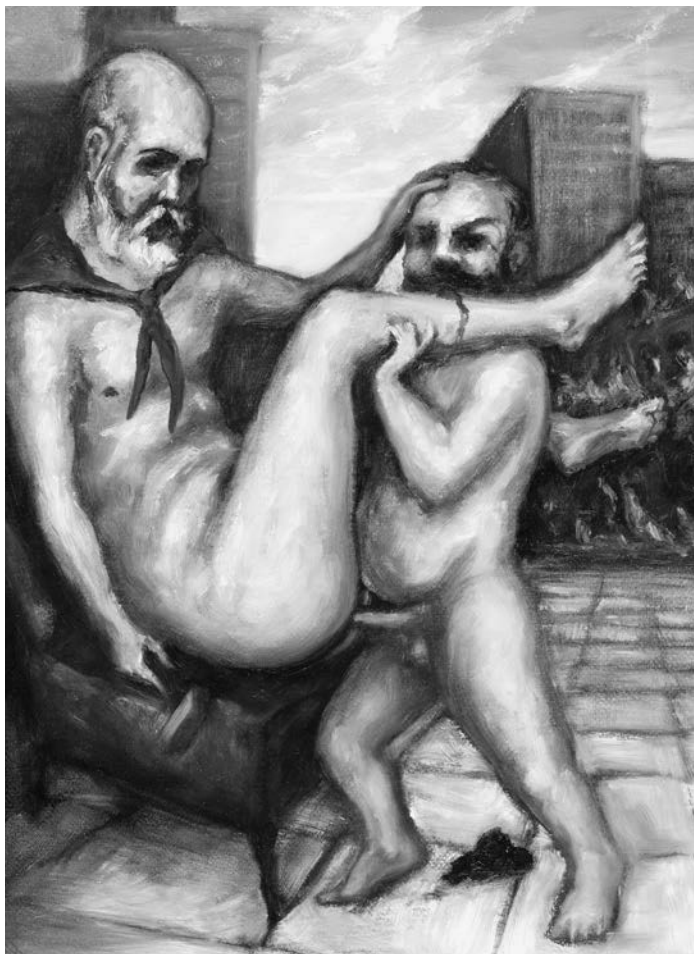
Munkába..., geci!

Ezt mondom, ti dolgoztok, nem mi, akkor meg hogy a picsába nincs egy filléreték se?!

Rohadj meg!

Elvágom a torkodat, te, és megiszom a véredet, azt a friss, kesernyés és fanyar véredet!

Mindez rettenetesen szomorúnak tűnt, és egy kicsit sem viccesnek, így aztán Mercédesz jobbnak látta, ha gyorsan Pál ölébe veti magát, ha kell, akkor őt semmisítse meg, pusztítsa el, nyalja, kúrja halálra...! Megszokott hozzáállás volt ez a részéről, hogy ő a szexszel mindent megold, mindenért megfizet; de sajnos most ez kevésnek bizonyult. Három helyi versenyző, egy fiú a fűrésztelepről, aki úgy néz ki, már soha nem tud megszabadulni az általa vágott gerendák és deszkák

Erő, egészség 2011, olaj, vászon, 50x40 cm

súlyától, meg két veszettül fiatal lány somfordál akkor ki a konyha felől, szinte teljesen beszámíthatatlan állapotban, nylonzacskókkal és egy doboz Kaléval. A fűrésztelepi gyerek olyan prédikációval áll elő, mely a teológushallgatóknak is a becsületére vált volna; beszéde halk és egyszerű, ám igen átélt és szuggesztív. Annyi hibádzik csak, hogy ő a mózesi csipkebokor helyébe' a Kalét vagy a Pálmateket képzelte. Még mindenki ébredzik, mindenki másnapos, és ilyenkor óhatatlanul az összes elképzelhető lehetőséget szemügyre veszi az éppen e lehetőségek közt és éppen e lehetőségektől imbolygó ember. Mintha az éjszakai mámor semmi másra, egyedül erre az átkozott szabadságra dreszszírozta volna. A csajok, Mercédesz, Hajni, a pasija mellől kiszédelgő Noémi, a sértődött Tankarcú – hallgatnak, ki tudja, mi járhat a fejükben. Lehet, csak azért hallgatnak, mert Pál arcáról valami éteri derű sugárzik, ahogy nézi azt a három kissrácot; talán az oltári ragasztóra gondol, talán arra, hogy minden hiába. „Ég a Kale ég, de el nem emésztetik vala, és ismeri a gyerekek szenvedéseit...”